THE REPEATED DISCOURSE AS MODALITY OF DISCURSIVE (RE)STRUCTURE IN FASHION SHOWS

Maria Tomulescu
PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract:The notion of repeated discourse suggested by Eugen Coseriu comprises proverbs, fixed expressions, comparative formulas, different expressions and quotes (which can be used out of context as well), anything that can be included in the realm of Phraseology.
This concept is associated with the four rhetorical figures rendered postulated by Quintilian referring to the way certain frequently used word-combinations are deconstructed and restructured according to the sender's intent. Even though these four rhetorical operations (detractio, adiectio, immutatio, transmutatio) were initially identified by the Classical rhetoricians Quintilian and the 'μ' Group visions theory has been the most salient and highly promoted by linguists.
The concepts mentioned above can be correlated with a variety of strategies of persuasion which may represent useful linguistic instruments in constructing successful conversations. All these gain linguistic territory through irony and playful spirit which are induced to reconstructed formulas, through unusual

Keywords: discourse, linguistics, reasoning, persuasion.

Noțiunea de discurs repetat este definită de Eugen Coșeriu drept „tot ceea ce în vorbirea unei comunități se repetă într-o formă mai mult sau mai puțin identică sub formă de discurs deja făcut sau combinare mai mult sau mai puțin fixă, ca fragment, lung sau scurt, a «ceea ce s-a spus deja».”[1] Lingvistul include în această categorie proverbe, locuțiunile fixe, formule de comparație, diverse alte expresii și citate (care pot fi scoase din context și circula ca atare), adică tot ce poate fi inclus în domeniul frazeologiei.

Stelian Dumistrăcel realizează un studiu amănunțit al discursului repetat în lucrarea *Limbajul publicistic românesc din perspectiva stilurilor funcționale*, Institutul European Iași, 2006, lucrare în care distinge între enunțurile anonime enunțurile cu autori cunoscuți, ambele tipuri aparținând discursului repetat.

Fiecare dintre cele două categorii cunoaște subdiviziuni. Enunțurile anonime le cuprind pe cele populare (împărțite în enunțuri ce reflectă vorbirea – expresii idiomatice, formule stereotype de comparație - și citatele din literatură) și enunțurile culte (cuprind dictoane, sloganuri, formulări specifice discursului reigios). Enunțurile cu autori cunoscuți integrează, în viziunea autorului, titlurile de opere de diferite genuri, citate propriu-zise din opere cunoscute și cuvinte sau fraze atribuite unor personalități din viața culturală.[2]

Noțiunea de discurs repetat este intrinsec legată de cele patru figuri de construcție propuse de Quintilian, pe baza cărora, frazeologisme cunoscute și folosite în limbă sunt

[1] Eugeniu Coșeriu, *Lecții de lingvistică generală*, Editura Arc, 2000, pp.258-259, apud Stelian Dumistrăcel, *Limbajul publicistic românesc din perspectiva stilurilor funcționale*, Institutul European Iași, 2006, p. 129.
[2] Cf Constantin Sălăvăstru, *Mic tratat de oratorie*, Editura Universitării „Alexandru Ioan Cuza" Iași, 2010. p. 402.

BDD-V5194 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-22 21:00:27 UTC)

„destructurate și restructurate”[3] conform intenției emițătorului. Aceste patru operaţii retorice au fost identificate pentru prima dată de retoricienii clasici, însă cele mai cunoscute sunt viziunile lui Quintilian şi ale Grupului µ. Quintilian, în *Institutio Oratoria*, le pune în acelaşi context cu variaţia şi devierea de la normă, în *Cartea IX*, în care vorbeşte despre figuri şi tropi. Quintilian are meritul de a le fi menţionat şi exemplificat, considerându-le atât figuri („mai este figura numită schimbare [...] şi foarte asemănătoare cu ea [...] permutare”), cât şi procedee/mecanisme („aceste figuri care se fac prin schimbare, adăugare, suprimare, înşirare, atrag atenţia autorului”). Reluate, dintr-o perspectivă funcţionalistă, acestea pot fi găsite, în *Retorica generală* a Grupului µ, drept operaţii cu unităţi, viziune care pleacă de la premisa că „*toate* (subl. aut.) operaţiile retorice se bazează pe o proprietate fundamentală a discursului linear: aceea de a fi decompozabil în unităţi din ce în ce mai mici”[4].

Detractio(*suprimare*, substracţie, reducere, detracție)

Mecanismul de suprimare, în termenii *Retoricii generale* (Grupul µ, 1974) reprezintă, prin denumire, suprimarea sau renunțarea la o unitate, în funcție de nivelul limbii pe care îl avem în vedere, unitate fonetică, morfologică, lexico-semantică sau sintactică.

Stelian Dumistrăcel afirmă că „Suprimarea constituie o *figură de construcţie* (s. a.) despre care se poate afirma că, având rădăcini adânci în vorbire, duce la rezultate ce au tendinţa să devină sau chiar au devenit, prin elipsă definitivă, formule aparţinând inventarului limbii.”[5] Autorul le încadrează, așadar, în categoria formulelor bine împământenite din limbă care intră în obișnuința lingvistă a vorbitorului.

Deoarece analiza autorului se referă la discursul repetat din limba română, acesta demonstrează că suprimarea nu este un procedeu stilistic, ci reprezintă simpla erodare a sintagmelor prin elipsă. Face această precizare în lumina existenţei mecanismului stilistic numit brevilocvenţă care duce la efecte asemănătoare celor ale suprimării, tocmai pentru a discrimina între aceste două componente lingvistice: suprimarea apare în timp, prin uzură (roşii < pătlăgele roşii), în timp ce brevilocvenţa reprezintă o elipsă implicită, fără un antecedent „complet” (în cazul formei „singur-cuc” nu a existat întâi expresia „singur ca un cuc” care să devină ulterior eliptică; elementele lipsă pot fi presupuse.

„[…] a avea sau a NU avea.” (BAS, 24.06.2017) – exemplul citat face referire la celebra replica shakespeariană *to be, or not to be, this the question*, din care a fost suprimată ultima parte și s-a realizat o substituire verbal (apare verbul *a avea*, în loc de verbul *a fi*). În acest caz, suprimarea se combină cu substituirea.

Adiectio(*adăugare*, adiție, inserţie)

Adăugarea este opusă suprimării și constă în adăugarea de unități într-o construcție ce funcționează ca o îmbinare stabilă sau liberă de cuvinte.Pentru Stelian Dumistrăcel, „adăugarea reprezintă, aşa cum anticipam, o „replică” la *suprimare* (s. a.) [...]. Mai întâi, în ceea ce priveşte adăugarea ca figură de construcţie simplă, ne referim la enunţuri iniţial monomebre care au

[3] Stelian Dumistrăcel, *Limbajul publicistic românesc din perspectiva stilurilor funcționale*, Iași, Institutul European, 2006, p.114.
[4] Grupul µ, *Retorică generală*, Introducere de Silvian Iosifescu, Traducere şi note de Antonia Constantinescu şi Ileana Littera, Editura Univers, Bucureşti, 1974, p.37.
[5] Stelian Dumistrăcel, op. cit, p. 167.

BDD-V5194 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-22 21:00:27 UTC)

devenit ori tind să capete statutul de formule bimembre."[6] În corpusul analizat, au fost identificate următoarele exemple ce se subordonează acestei categorii

„îmi rupe *prea: puțin* filmul↓ cureaua asta" (BAS, 24.06.2017) – se invocă expresia *a se rupe filmul,* în interiorul căreia s-a introdus secvența *prea puțin* ce induce întregii sintagme un sens depreciativ.

„Ne scapă: *stilul* printre degete↑" (BAS, 24.06.2017) – sintagma la care se face referire în cazul acestui exemplu este *a ne scăpa printre degete,* la care s-a adăugat cuvântul *stilul,* pentru a evidenția lipsa de eleganță, imaginație și rafinament a concurentelor în realizarea ținitelor pe care le prezintă în concurs.

„ținuta este *cam* trasă de păr" (BAS, 08.07.2017) – în acest exemplu este invocată expresia cu valoare adjectivală *tras(ă) de păr* și dorește a se evidenția, din nou, lipsa de imaginați în alcătuirea ținutelor.

„Persoana care pozează *CEL mai mult* în victimă în această competiție↑" (BAS, 08.07.2017) – Sintagma la care se face referire în această secvență este *apoza în victimă* însoțită de construcția ce o plasează la superlativ – *cel mai mult*. Se dorește a evidenția o anumită manifestare atitudinală a unor concurente.

„[…] ne-ai întors *frumo:s* povestea din condei↑" (BAS, 03.12.2017) – În acest exemplu este invocată expresia *a întoarce povestea din condei* și se dorește a se evidenția modul deosebit în care unele persoane reușesc să iasă din situații limită prin intermediul cuvintelor.

- „Am făcut hernie de *compact* disc" (BAS, 22.01.2018) – În această situație se face referire la construcția idiomatică ce numește o patologie umană – hernie de disc – și se face trimitere la afecțiunea pe care o dobândește emițătorul (a cărui sferă de interes este domeniul musical) în urma unui efort semnificativ.

- „Ești femeia care a sedus↓ *dar n-a* abandonat." (BAS, 29.07.2017) – în acest exemplu se face referire la sintagma cu valențe mitologice *sedusă și abandonată* și se conturează perseverența și seriozitatea anumitor concurente.

- „[…] ea servește DOAR concurente pe pâine↓" (BAS, 23.01.2018) - secvența citată face referire la spiritul competitiv ce caracterizizează fiecare persoană aflată într-un concurs.

Immutatio(*substituire*, substituţie, transpoziţie, imutaţie)

Mecanismul de substituire reprezintă înlocuirea unei unități cu alta. Pentru Stelian Dumistrăcel, substituirea „se bazează pe un proces mental care a acţionat şi acţionează în vorbire"[7]. Situații relevante prin intermediul cărora poate fi exemplificată această figură de argumentare sunt următoarele:

- „[…] te-ai *poticnit* ca+ *Alina* la mal cu aceste sandale." (BAS, 22.01.2018) – sintagma la care se face referire este *a se îneca ca țiganul la mal* și se dorește a scoate în evidență lipsa de imaginație a unei concurente aflate în finalul competiției.

- […] la soare mă POT uita↓ dar la *Adela*+ ba." (BAS, 29.07.2017) – și în acest exemplu se face referire la una dintre concurente care se remarcă, de data aceasta, la ținuta deosebită pe care o poarta. Sintagma pe baza căreia se construiește exemplul este *la soare mă pot uita, dar la tine ba.*

[6] Idem, p. 181.
[7] Idem, 205.

BDD-V5194 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-22 21:00:27 UTC)

- „[…] domnișoară, domnișoară, ce program aveți *în gală*?" (BAS, 15.12.2017) – secvența exemplificată reprezintă o parafrazare a unui vers dintr-o cunoscută melodie autohtonă și face referire la una dintre cele mai importante ediții ale emisiunii – gala săptămânală.

- „[…] oglindă oglinjoară↑ cine e cea mai *nonșalantă* din țară?" (BAS, 22.08.2016) – în această situație se face referire la unul dintre basmele populare românești și vizează evidențierea anumitor reacții și atitudini ale concurentelor.

- „[…] are *fatao fustiță urâțică* foc!" (BAS, 27.01.2018) – secvența citată prin analogie cu un vers din literatura populară, *are mama o fetiță frumușică foc*, ironizează lipsa de inspirație caracterizează unele participante la emisiune.

În corpusul analizat au fost identificate două situații care, din perspectivă personală, pot fi încadrate înaceastă categorie a figurilor de construcție deoarece se produce o mutație/ o sustituire la nivelul sensului.

- „[…] diamonds are forever." (BAS 22.08.2016) – În această situație este adus în discuție titlul unui filmului omonim, Diamond Are Forever, dar contextual vizează preferința unei concurente pentru accesoriile și ținutele în culori țipătoare și foarte strălucitoare.

- „[…] spre alba cu toții mergeam?" (BAS, 03.12.2017) – Este citat un vers dintr-o poezie patriotică arhicunoscută, *Treceți batalioane române Carpații*, dar care face referire, în acest context, la cromatica totalmente albă a ținutei purtate de către concurentă.

Transmutatio(permutare, transpoziție, transmutație)

La nivel formal, permutarea se realizează prin transferul de unități, în cadrul aceleiași sintagme. Această figură de construcție este mai puțin productivă fiind „la polul opus în raport cu substituirea, mai ales în ceea ce privește (frecvența) redusă a apariției."[8] Astfel, un exemplu relevant este următorul:

- „Noroc să ai↓ outfituri să-ți facă alții." (BAS, 1.07.2017) – Exemplul este construit atât pe baza permutării de termeni, cât și pe baza substituției și are la bază sintagma populară *prost să fii, noroc să ai*.

Figurile de construcție menționate pot fi corelate cu diverse strategii de persuadare. Acestea „cuceresc" prin notele ironice și spiritul ludic pe care-l induc formulelor reconstruite, prin asocierile insolite de termeni și mutațiile de sens. Cu aproximativ aceleași cuvinte precum în formulele consacrate, emițătorul poate transmite mesaje subliminale variate, pentru decodarea cărora receptorul este antrenat într-un efort de gândire suplimentar.

BIBLIOGRAPHY

Coșeriu, Eugen, *Lecții de lingvistică generală*, Editura Arc, București, 2000.

Dumistrăcel, Stelian, *Limbajul publicistic românesc din perspectiva stilurilor funcționale*, Institutul European Iași, 2006.

Dumistrăcel, Stelian, *Discursul repetat în textul jurnalistic*, Editura Universității Alexandru Ioan Cuza, Iași.

Grupul μ, *Retorică generală*, Introducere de Silvian Iosifescu, Traducere și note de Antonia Constantinescu și Ileana Littera, Editura Univers, București, 1974.

Sălăvăstru, Constantin, *Mic tratat de oratorie*, Editura Universitării „Alexandru Ioan Cuza" Iași, 2010.

[8] Stelian Dumistrăcel, *Discursul repetat în textul jurnalistic*, Editura Universității Alexandru Ioan Cuza, Iași, p. 140.

BDD-V5194 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-22 21:00:27 UTC)